

Voorstel aan de gemeenteraad

Startnotitie Klimaatvisie Utrecht

Beleidsveld	Energie en Klimaat
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Roelof Kooistra en Wouter Tettero
Kenmerk	11371968
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Startnotitie Klimaatvisie vast te stellen als kadergevend document en daarmee het college van B&W opdracht te geven voor het opstellen van een raadsvoorstel voor de Klimaatvisie, waarbij
 - a) de gemeente Utrecht streeft naar een zo groot en snel mogelijke reductie van de CO₂-uitstoot;
 - b) het college maatregelen op hoofdlijnen scoort, op in ieder geval de volgende elementen, en daarmee 'draaiknoppen' definieert waar de Raad keuzes mee kan maken:
 - i. Het effect van de maatregel op de CO₂-reductie (het college bekijkt of zij scope 3 emissies kan meenemen);
 - ii. De kosten van de maatregel;
 - iii. De uitvoerbaarheid van de maatregel;
 - iv. De impact van de maatregel op inwoners en bedrijven en welke sociale indicatoren het college daarbij kan hanteren;
 - v. De beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente op de maatregel;
 - c) het college parallel optrekt met het traject van het vaststellen van zoekgebieden voor opwek duurzame energie, en waar mogelijk/nodig verbinding legt met dit traject, en de resultaten uit het traject van vaststellen zoekgebieden worden verankerd in de klimaatvisie;
 - d) de klimaatvisie is gericht op CO₂-reductie, inclusief CO₂ equivalenten, en op die sectoren en onderwerpen die een belangrijke bijdrage hebben in de CO₂-uitstoot in de stad;
 - e) het college
 - i. inzichtelijk maakt waar de doelstelling van de klimaatvisie de doelstellingen uit andere belangrijke thema's zoals woningbouw (positief of negatief) beïnvloedt;
 - ii. met een voorstel komt waarin de Raad een keuze kan maken in de afweging tussen doelstellingen uit verschillende thema's;
 - f) het college
 - i. een voorstel doet voor een maatregelenpakket dat maximaal ambitieus is;
 - ii. met een uitwerking komt waarin de Raad de scheiding tussen wat maatschappelijk acceptabel / onacceptabel is kan bepalen;
 - g) het college de volgende leidende principes en uitgangspunten voor het opstellen van de klimaatvisie hanteert:
 - i. Klimaatdoelstellingen raken vele partijen in de stad en de meeste geledingen van de gemeentelijke organisatie. Klimaatdoelen realiseert de gemeente daarom met alle geledingen van de gemeente en met inwoners, bedrijven en organisaties in de stad en in de regio;

- ii. De klimaatvisie sluit ten minste aan bij nationale doelstellingen, de gemeente maakt de ambitie concreet en versnelt waar mogelijk;
- iii. Maximale CO₂-reductie tegen acceptabele kosten en acceptabele maatschappelijke impact, het college zoekt in haar voorstel van de klimaatvisie de grens op van welke maatregelen maatschappelijk aanvaardbaar zijn;
- iv. De gemeente invulling geeft aan randvoorwaarden die cruciaal zijn om onze doelen te behalen ook al resulteren deze niet direct in CO₂-reductie. Denk aan draagvlak en samenwerking, kennisontwikkeling en kennisuitwisseling, capaciteit en financiën;
- v. Bij de weging van maatregelen houdt het college rekening met de impact op kwetsbare inwoners en buurten in de stad en geeft de gemeente daar waar relevant richting aan hoe zij ongelijk investeert voor gelijke kansen;
- vi. Bij de totstandkoming van de visie hoort de gemeente de belangen en voorkeuren van partijen in de stad;
- vii. Om geen dingen dubbel te doen sluit het college aan bij bestaand beleid en bij thematisch beleid in ontwikkeling, waar aanscherpingen nodig zijn doet zij daarvoor voorstellen;
- viii. Het vaststellen van de zoekgebieden opwek duurzame energie loopt parallel met het vaststellen van de klimaatvisie.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

Met het vaststellen van de startnotitie klimaatvisie geeft de Raad de opdracht aan het college voor het uitwerken van een klimaatvisie binnen de kaders die in de startnotie klimaatvisie zijn opgenomen.

Context

Aanleiding

De steeds snellere opwarming van de aarde heeft grote gevolgen voor de volksgezondheid, economie en samenleving. De verandering van het klimaat is het gevolg van menselijk handelen. Het besef dat er wereldwijd meer en sneller actie nodig is om verandering van het klimaat te beperken, is de afgelopen jaren gegroeid. Het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 getekend door 197 landen. In het Akkoord is de bovengrens van 2 graden opwarming ten opzichte van het pre-industriële tijdperk mondiaal vastgelegd. Ook is het streven vastgelegd om de opwarming beperkt te houden tot 1,5 graad en dat er snel een eind moet komen aan het gebruik van fossiele brandstoffen, de belangrijkste veroorzaker van CO₂-uitstoot.

In het coalitieakkoord 2022-2026 staat dat de gemeente Utrecht een klimaatvisie gaat opstellen waarin zij laat zien op welke wijze de gemeente, inwoners en bedrijven samenwerken om zo snel en zoveel mogelijk CO₂-uitstoot te reduceren.

Proces

In het proces zijn twee hoofdproducten benoemd, waarover de raad een besluit gaat nemen: 1) een startnotitie en 2) een klimaatvisie. In dit voorstel wordt de startnotitie met een richtinggevend kader met uitgangspunten voorgelegd voor besluitvorming. Begin 2024 wordt aan de raad de klimaatvisie ter besluitvorming voorgelegd. De klimaatvisie en de stukken die hieruit volgen (beleidsnota's en/of actieprogramma's) worden zo opgesteld, dat deze in lijn zijn met 'sturen en verantwoorden' (conform de handleiding Beleidsnota standaard voor de beleidscyclus).

Juridische context

In het coalitieakkoord 2022-2026 staat dat er een Klimaatvisie wordt opgesteld waarin ambities en doelstellingen worden geformuleerd en kaders en richting wordt gegeven hoe daar te komen. Er is al een Visie Klimaatadaptatie, als thematisch onderdeel van de Omgevingsvisie Utrecht. De op te stellen Klimaatvisie beperkt zich tot klimaatmitigatie. Bij de evaluatie van de startnotities voor de omgevingsvisies voor de deelgebieden, is een werkwijze met de raad afgesproken (raadsbrief van 1 november 2021 met kenmerk 9085224). Hierin is aangegeven dat het college eerst een startdocument opstelt, daarna de raad een uitgangspuntennotitie alvorens de visie zelf op te stellen. Voor de thematische visies is dit niet zo afgesproken. Om recht te doen aan eerdere afspraken met de raad en het coalitieakkoord, waarin het opstellen van deze Klimaatvisie is afgesproken, worden de twee stappen (startdocument en uitgangspuntennotitie) samengevoegd tot één startnotitie dat gelijk aan de raad wordt voorgelegd. De Klimaatvisie zelf gaat onderdeel uitmaken van de Omgevingsvisie Utrecht. Ook daarover beslist de raad. Eventuele uitvoeringsmaatregelen die voortkomen uit de Klimaatvisie zijn ter besluitvorming aan het college. Het kan zijn dat bij de Klimaatvisie sprake is van een plan-m.e.r.-plicht.

Beslistermijn

Er is geen specifieke beslistermijn voorzien.

Beoogd effect

Richting geven aan de manier waarop de gemeente de CO₂-uitstoot in de stad gaat reduceren en zorgen dat de stad Utrecht ten minste voldoen aan de landelijke en internationale klimaatdoelstellingen.

De klimaatvisie heeft een verbindende werking voor de verschillende beleidsonderwerpen, partijen in de stad en gemeentelijke organisatieonderdelen en geeft kaders en overkoepelende ambities over de programma's heen waarbinnen activiteiten verder worden vormgegeven en uitgevoerd.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

[Jaarplanbrief Energie](#)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De Startnotitie Klimaatvisie vast te stellen als kadergevend document en daarmee het college van B&W opdracht te geven voor het opstellen van een raadsvoorstel voor de Klimaatvisie, waarbij a) de gemeente Utrecht streeft naar een zo groot en snel mogelijke reductie van de CO2-uitstoot; b) het college maatregelen op hoofdlijnen scoort op in ieder geval de volgende elementen, en daarmee 'draaiknoppen' definieert waar de Raad keuzes mee kan maken: i. Het effect van de maatregel op de CO2-reductie, het college bekijkt of zij scope 3 emissies kan meenemen; ii. De kosten van de maatregel; i. De uitvoerbaarheid van de maatregel; ii. De impact van de maatregel op inwoners en bedrijven en welke sociale indicatoren het college daarbij kan hanteren; iii. De beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente op de maatregel; c) het college parallel optrekt met het traject van het vaststellen van zoekgebieden voor opwek duurzame energie, en waar mogelijk/nodig verbinding legt met dit traject, en de resultaten uit het traject van vaststellen zoekgebieden worden verankerd in de klimaatvisie; d) de klimaatvisie is gericht op CO2-reductie, inclusief CO2 equivalenten, en op die sectoren en onderwerpen die een belangrijke bijdrage hebben in de CO2-uitstoot in de stad; e) het college i. inzichtelijk maakt waar de doelstelling van de klimaatvisie de doelstellingen uit andere belangrijke thema's zoals woningbouw (positief of negatief) beïnvloedt; ii. met een voorstel komt waarin de Raad een keuze kan maken in de afweging tussen doelstellingen uit verschillende thema's; f) het college i. een voorstel doet voor een maatregelenpakket dat maximaal ambitieus is; ii. met een uitwerking komt waarin de Raad de scheiding tussen wat maatschappelijk acceptabel / onacceptabel is kan bepalen; g) het college de volgende leidende principes en uitgangspunten voor het opstellen van de klimaatvisie hanteert: i. Klimaatdoelstellingen raken vele partijen in de stad en de meeste geledingen van de gemeentelijke organisatie. Klimaatdoelen realiseert de gemeente daarom met alle geledingen van de gemeente en met inwoners, bedrijven en organisaties in de stad en in de regio; ii. De klimaatvisie sluit ten minste aan bij nationale doelstellingen, de gemeente maakt de ambitie concreet en versnelt waar mogelijk; iii. Maximale CO2-reductie tegen acceptabele kosten en acceptabele maatschappelijke impact, het college zoekt in haar voorstel van de klimaatvisie de grens op van welke maatregelen maatschappelijk aanvaardbaar zijn; iv. De gemeente invulling geeft aan randvoorwaarden die cruciaal zijn om onze doelen te behalen ook al resulteren deze niet direct in CO2-reductie. Denk aan draagvlak en samenwerking, kennisontwikkeling en kennisuitwisseling, capaciteit en financiën; v. Bij de weging van maatregelen houdt het college rekening met de impact op kwetsbare inwoners en buurten in de stad en geeft de gemeente daar waar relevant richting aan hoe zij ongelijk investeert voor gelijke kansen;

	vi. Bij de totstandkoming van de visie hoort de gemeente de belangen en voorkeuren van partijen in de stad; vii. Om geen dingen dubbel te doen sluit het college aan bij bestaand beleid, waar aanscherpingen nodig zijn doet zij daarvoor voorstellen; viii. Het vaststellen van de zoekgebieden opwek duurzame energie loopt parallel met het vaststellen van de klimaatvisie.
Argumenten	
1.1	<u>Hoe sneller er in de stad CO₂ wordt gereduceerd, hoe kleiner de gevolgen van klimaatverandering</u> Natuurrampen, weerextremen en alarmerende IPCC-rapporten buitelen over elkaar heen. De energiekosten stijgen en steeds meer Utrechters kijken tegen een onbetaalbare energierekening aan. Het is van belang om zo snel zoveel mogelijk CO₂-uitstoot te reduceren om de gevolgen van klimaatverandering te beperken.
1.2	<u>Het scoren van maatregelen maakt het mogelijk keuzes te maken</u> Door maatregelen te scoren op de 5 genoemde elementen kunnen keuzes worden gemaakt in welke maatregelen wanneer worden uitgevoerd. Er ontstaat dan een maatregelenpakket waarbij kan worden aangegeven in welke mate dat pakket de doelstelling realiseert. Verder brengen we kwalitatief in beeld wat de invloed is van maatregelen op de doelstellingen van andere beleidsterreinen zoals de woningbouw omdat dat belangrijk is voor de weging van maatregelen en de afwegingen in het maatregelenpakket.
1.3	<u>De uitkomst van het vaststellen van zoekgebieden duurzame energie is voor een belangrijk deel bepalend voor de CO₂-reductie binnen de stad</u> Op hoofdlijnen weten we dat het opwekken van duurzame elektriciteit een belangrijke bijdrage levert aan het halen van de doelstelling om zoveel mogelijk CO₂-uitstoot te reduceren. Met de nog vast te stellen zoekgebieden kan in theorie tot 85% van de huidige elektriciteitsvraag in de stad worden verduurzaamt. En uit het duurzaamheidsverslag 2022 blijkt dat circa 40% van de directe CO₂-emissies in de stad voortkomt uit het gebruik van elektriciteit. De uitkomst van het vaststellen van zoekgebieden opwek duurzame energie en de daaruit voortvloeiende hoeveelheid opwek van duurzame energie is daarmee mede richtinggevend aan de andere maatregelen die voortkomen uit de klimaatvisie.
1.4	<u>Klimaat raakt een breed palet aan thema's en sectoren en we willen de focus leggen op die thema's en sectoren die het meest CO₂ uitstoten.</u> Door de focus te leggen op die thema's en sectoren die samen zorgen voor het grootste deel van de CO₂-uitstoot in de stad komen we tot een maatregelenpakket dat richting geeft aan het doel van zo snel en zoveel mogelijk reduceren van CO₂-uitstoot. Onderwerpen die binnen deze focus liggen zijn in ieder geval: Energie, Mobiliteit, (Voedsel)consumptie, Luchtkwaliteit, Circulaire economie. Verder de sectoren industrie, landbouw, de bouwsector etc.. Tenslotte ook de gemeentelijke organisatie. Voor Circulaire economie is de Visie Utrecht Circulair (nog in voorbereiding) leidend.
1.5	<u>We willen voorkomen dat doelstellingen uit verschillende thema's elkaar tegenwerken</u> De doelstellingen uit de klimaatvisie kunnen van invloed zijn (positief of negatief) op doelstellingen uit omgevingsvisies en andere belangrijke thema's, zoals woningbouw. In de klimaatvisie brengen we deze invloeden in beeld zodat er afwegingen gemaakt kunnen worden.
1.6	<u>Een maatregelenpakket op hoofdlijnen geeft de Raad de mogelijkheid richting te geven aan de klimaatvisie</u> Vanuit de optelsom van maatregelen op hoofdlijnen in een pakket, brengen we het CO₂ reducerende effect van het maatregelenpakket in beeld. Daarin zijn scenario's denkbaar waarbij de samenstelling van maatregelen in het pakket en de snelheid van uitvoering van maatregelen de CO₂-reductie kunnen versnellen of vertragen. Vanuit het maatregelenpakket wordt zichtbaar hoe snel we hoeveel CO₂-uitstoot kunnen

	reduceren binnen de stadsgrenzen. Het college doet een ambitieus voorstel voor een maatregelenpakket en laat de raad 'knoppen' zien waaraan men kan draaien. De Raad maakt geeft een keuze in de snelheid van CO ₂ -reductie en de manier waarop dat wordt bereikt.
1.7	<u>De invloed van de gemeente is beperkt</u> De invloed de gemeente op de reductie van CO₂ in de stad is beperkt. Om te werken aan een zo snel mogelijke reductie van CO₂-uitstoot zullen inwoners en partijen in de stad ook hun bijdrage moeten leveren. Wel kunnen verschillende onderdelen van de gemeentelijke organisatie bijdragen aan de doelstellingen o.a. door binnen het beleid dat gemaakt wordt en de contacten binnen de stad de doelstellingen uit te dragen.
1.8	<u>We hebben de regio nodig om voldoende opwek duurzame energie te realiseren</u> Binnen de stadsgrenzen lijkt het niet haalbaar om voldoende duurzame elektriciteit op te wekken om aan de vraag binnen de stad te voldoen. We zullen de regio nodig hebben om over voldoende ruimte te beschikken voor opwek van duurzame elektriciteit.
1.9	<u>Aansluiten bij de landelijke ambitie is het minimale wat we moeten doen</u> Klimaatverandering is een probleem van iedereen, en iedereen zal zich maximaal moeten inzetten om de effecten van klimaatverandering zoveel mogelijk in te perken. De landelijke doelstellingen zijn daarbij een belangrijk streven. Om daartoe te komen zijn verschillende scenario's mogelijk. Hoe sneller we CO₂ reduceren hoe groter het effect op het inperken van gevolgen van klimaatverandering.
1.10	<u>Om tot handelingsperspectief te komen is het noodzakelijk om doelstellingen concreet te maken voor de stad Utrecht</u> Nationale doelstellingen zijn voor heel Nederland geformuleerd. Elke regio, stad en dorp moet hier vervolgens zijn eigen invulling aan geven. In de klimaatvisie willen we de doelstelling voor de gemeente Utrecht concreet maken zodat dat handelingsperspectief biedt.
1.11	<u>Versnellen is nodig om effecten van klimaatverandering in te perken</u> De opwarming van de aarde lijkt sneller te gaan dan verwacht. Hoe de opwarming zich verder ontwikkelt is onzeker. Versnellen van CO₂-reductie helpt om klimaatverandering en de effecten daarvan in te perken.
1.12	<u>We willen maximaal CO₂ reduceren en tegelijk voorkomen dat maatregelen daarvoor maatschappelijk onacceptabel zijn</u> De mogelijkheden om CO₂ te reduceren worden beperkt door o.a. kosten en de impact die maatregelen hebben inwoners en partijen in de stad. We zoeken in de klimaatvisie de grens op van welke maatregelen maatschappelijk aanvaardbaar zijn, en we streven naar een zo groot en snel mogelijke reductie van de CO₂-uitstoot. Het mag daarbij af en toe schuren.
1.13	<u>Iedereen moet mee kunnen doen in de klimaattransitie</u> We willen werken aan de reductie van broeikasgassen via een eerlijke en inclusieve klimaattransitie die rekening houdt met de mogelijkheden en beperkingen van alle betrokkenen. Sommige inwoners of buurten zijn kwetsbaarder en ondervinden meer nadelige gevolgen van maatregelen of profiteren minder van de kansen die de klimaattransitie biedt. We zetten ons in voor een zo rechtvaardig mogelijke overgang naar een stad met zo min mogelijk CO₂-uitstoot waarin alle Utrechters mee kunnen doen. We hebben daarbij oog voor een verdeling van de lasten naar draagkracht.
1.14	<u>Conflicten tussen beleidsvelden voorkomen</u> Klimaat is een breed thema dat overlapt met andere thema's waar al beleid voor is of waar visies of beleidsnota's voor ontwikkeling zijn (bijvoorbeeld Utrecht Circulair, Luchtkwaliteit, Mobiliteit en Voedselconsumptie). Het kan zijn dat zaken die we in de klimaatvisie willen adresseren al zijn afgedekt in andere onderwerpen. In dat geval gaan we daarnaar verwijzen. Indien we zien dat aanscherping nodig is omdat we

	anders de doelstelling van de klimaatvisie niet halen, dan doen we daarvoor voorstellen.

Financiën

De kosten van het opstellen van de klimaatvisie worden gedekt uit het programma duurzaamheid, onderdeel energietransitie. In de klimaatvisie wordt de dekking van activiteiten na het vaststellen van de klimaatvisie, verder in beeld gebracht.

Vervolg

Planning van de visie:

- In de zomer deelonderwerpen van de klimaatvisie op inhoud uitwerken en contouren van de klimaatvisie opstellen.
- Direct na het zomerreces en tot aan de herfstvakantie participatietraject uitvoeren.
- Tot eind 2023 bevindingen uit participatie traject verwerken en definitief concept klimaatvisie opstellen.
- Q1 2024: collegevoorstel klimaatvisie
- Klimaatvisie ter inzage
- Q2 2024: vaststellen klimaatvisie door gemeenteraad

Participatie

De doelstelling van de Klimaatvisie staat vast: “zo veel mogelijk en zo snel mogelijk CO₂-uitstoot reduceren”. Participatie is een leidend principe in de totstandkoming van de Klimaatvisie en de vaststelling van de zoekgebieden duurzame energie. Onder participatie verstaan we “het in een vroeg stadium en op interactieve wijze betrekken van ingezetenen en belanghebbenden bij de totstandkoming en/of evaluatie van beleid en kaders, met als doel zeggenschap, eigenaarschap en betrokkenheid in Utrecht te vergroten”.

We hebben daarbij oog voor de doelen uit het actieprogramma Samen stad maken: participatie. Namelijk: inclusiviteit (meer verschillende Utrechters mee laten doen aan participatietrajecten), betrokkenheid (de betrokkenheid van inwoners bij de stad vergroten) en samen wijzer worden (plannen worden beter door de inbreng van inwoners en andere deelnemers). Daarbij nemen we ook de aanbevelingen van het Rekenkamer-rapport “Horen, zien en samen door: een onderzoek naar de ervaringen met en resultaten van inwonerparticipatie in de gemeente Utrecht”.

Het succes van participatie valt niet af te meten aan consensus. Bij de uitdagingen waar de stad voor staat wat betreft CO₂-reductie, gaan wensen en belangen botsen. Het doel van het participatietraject is ook om dit in beeld te brengen, zodat het college en de gemeenteraad deze onderling kunnen wegen en een besluit kunnen nemen. Bij die weging wil het college de raad inzicht geven in de verschillende belangen, wensen en zorgen die in het participatietraject naar voren komen. Samen met een gespecialiseerd bureau wordt een participatieplan uitgewerkt.

Een scherpe afbakening van de beïnvloedingsruimte geeft mensen helderheid over de reikwijdte van de participatiemogelijkheden en duidelijkheid over de start van de belangenafweging. Als dat helder is, volgt de keuze voor een aanpak en de participatie-instrumenten. Daarbij nemen we alle beschikbare participatie-instrumenten in overweging, zoals stadsgesprekken, het klimaatpanel, online participatie, klankbordgroepen, burgerberaden, expertsessies en enquêtes. We maken duidelijk hoe het traject eruit komt te zien, waar het inhoudelijk om gaat en welke beïnvloedingsruimte deelnemers hebben.

We maken de resultaten van de participatietrajecten zichtbaar, zowel tussentijds als achteraf, door dit vast te leggen in participatieverslagen. We beargumenteren waarom de inbreng wel of niet tot wijzigingen in het eindproduct heeft geleid na besluitvorming in het college en/of raad. Resultaten uit relevante eerdere participatietrajecten nemen we mee.

Communicatie

Er is geen aanvullende communicatie voorzien.

(Niet)Referendabel

De referendumverordening is van toepassing op dit raadsvoorstel.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Startnotitie klimaatvisie

Bijlagen informatief

-